

L'integrisme islàmic, contra el rai

Originari d'Algèria, el rai s'ha convertit en una música d'ampla difusió entre el jovent del Magrib i els emigrants nord-africans a Europa. Però, a Algèria, les principals figures han estat assassinades pels integristes islàmics, si no s'han exiliat per salvar la vida.

La violència política i religiosa que sofreix Algèria fa deu anys ja suma més de 50.000 morts, i el terror ha fet del país un dels llocs més inhòspits i perillosos del planeta. La lluita fratricida entre els defensors de la societat laica i els integristes islàmics, representats pel Front Islàmic de Salvació (FIS), ha deixat milers de morts en tots els sectors de la societat algeriana, des dels estudiants universitaris i les dones de les principals ciutats als habitants de les petites poblacions rurals. En aquesta cruenta guerra civil, el segrest i assassinat d'algunes de les principals figures del rai els fonamentalistes té una significació molt especial, perquè la cultura rai representa una forma de vida urbana, lliure i moderna, molt allunyada de la moral islàmica més estricta i tradicional. El rai és també un important nexe d'unió cultural dels emigrants i exiliats algerians amb el país.

Espill de la vida en el carrer. La paraula *rai* pertany a la terminologia religiosa sunnita i significa "diàleg" o "consens". Segons els estudiosos de la música àrab, el rai va néixer a la ciutat d'Orà durant

els anys 20, derivat d'un gènere molt popular en tot el Magrib, anomenat *melhun*. En la formació del rai, també van participar-hi formes musicals de procedència diversa, com el flamenc andalús, la cançó sentimental egípcia o la música d'acordió francesa. El nou gènere musical fou producte de la fusió de les cultures presents en una ciutat mestissa com Orà amb barri jueu,

una nombrosa colònia francesa, corsa, andalusa i catalana, a més de temporers del camp, procedents dels altres països del Magrib. El mestisatge també es manifesta en la utilització reiterada de paraules i expressions en àrab dialectal, francès, espanyol i català. L'emigració del camp a la ciutat, l'animació dels cafès, la nostàlgia de la família i la pàtria perduda, el racisme quotidià, l'adulteri sexual o els benèfics efectes de l'alcohol han estat els temes tractats pel *rai* des de la fi de la dècada dels 50.

Les cantants (*cheikha*) van tenir un paper molt important en el desenvolupament i en la difusió del rai per tot Algèria. La *cheikha* ha estat una figura tradicionalment menyspreada i marginada dins la societat algeriana, encara que té un paper important en les celebracions socials. Cheika Rimitti és, sens dubte, la figura femenina més veterana, i encara manté l'activitat artística. Nascuda a Orà l'any 1925, l'anomenada "àvia del rai" va començar la carrera musical cantant pels bordells i els cafès de la seua ciutat quan tenia setze anys. Les seues cançons han parlat sempre del desig se-

ARXIU / EFE

A principis dels 80, amb cantants com Cheb Khàkeb, el rai es converteix en mitjà de les reivindicacions i desigs de la joventut d'Orà. Els joves cantants van trobar en la rudimentària comercialització de cassetts, una via de difusió de la seua música.

Cheb Mami abandonà Algèria poc abans de començar els segrests i els atemptats dels integristes contra les principals figures del rai. Actualment, busca el seu públic entre l'emigració magribina a França.

xual i de l'eufòria alcohòlica en els ambients prostibularis i marginals d'Orà. Aquesta cantant veterana va participar activament en el procés d'independència d'Algèria durant la dècada dels 50. En el llibre *La censura en el rock* de Jordi Bianciotto, Rimitti hi recorda el seu paper en la revolució algeriana: "Després de l'alçament de l'1 de novembre de 1954 vaig començar a cantar per la lluita armada. La nostra generació coneixia perfectament els discursos revolucionaris de Messali el-Hadj. Cheikha Kheira Guendil fou la primera cantant que va provocar la policia colonial cantant en favor d'una Algèria lliure". Malgrat el seu compromís amb la independència algeriana, després del triomf de la revolució Cheikha Rimitti fou marginada, pel govern del Front d'Alliberament Nacional, del circuit oficial i dels mitjans de comunicació. Com tantes figures del rai, la cantant va trobar refugi durant la dècada del 70 en les festes masculines i en els clubs nocturns. Des de fa deu anys, Cheikha Rimitti viu exiliada a França i no pot tornar a Algèria perquè és amenaçada de mort pels integristes.

Portaveus de la contestació juvenil. A principi dels 80 la música rai es converteix en mitjà d'expressió de les reivindicacions i desigs de la joventut d'Orà. Així ho assenyala Juan Goytisolo en *Argelia en el vendaval*: "Les frustracions individuals i socials esclaten en una música que rebutja la hipocresia d'una burocràcia corrupta i autoritària". L'actitud contestatària i rebel de Cheikha Rimitti fou un exemple per a la nova generació d'artistes del rai, el anomenats *cheb* (xic) o *cheba* (xica), en què figuren Cheb Khàled, Cheba Fadela, Cheb Mani o Cheba Zahuania. Els joves cantants es fan conèixer en els actes socials tradicionals, tals com noces i circumcisions, però també troben una via de difusió important de la seua música en una rudimentària comercialització de cassetts que es venen per tots els petits mercats de les ciutats i els poblats d'Algèria.

La combinació del bendir i la

derbuca amb instruments occidentals com ara el violí, la bateria, les caixes de ritmes o la guitarra elèctrica van contribuir a modernitzar i popularitzar la nova música rai, i a la seva fusió amb el blues, el rock o el flamenc. Amb aquesta renovació, el rai esdevé la música predilecta de la joventut del Magrib però també dels emigrants nord-africans a Europa. En el barri marginals de París, Lió o Marsella apareixen discoteques i bars on els joves magribins poden es-

ARXIU

coltar una música que els ajuda a reivindicar les seues arrels culturals i a afermar una identitat col·lectiva pròpia.

Però la revitalitzada música rai és un perill per al decadent i corrupte règim del Front d'Alliberament Nacional que governa Algèria des de la dècada dels 50. Les noves figures del rai sofreixen la mateixa censura administrativa que la generació de Cheikha Rimitti i no poden presentar les seues cançons des de la ràdio o de la televisió. Malgrat els obstacles oficials, els cantants de rai disposen de millors condicions de producció i tenen l'oportunitat d'enregistrar els discs en estudis francesos o alemanys.

Nascut a Orà l'any 1960, Cheb Khàled és la figura més coneguda a Europa de la nova generació d'artistes del rai, gràcies a l'èxit in-

ternacional dels seus últims discs. De fa uns anys, aquest popular cantant oranès emprà tan sols el nom de Khàled perquè l'apel·latiu *Cheb* (xic) no té gaire sentit en un home que voreja la quarantena. Khàled va enregistrar el primer disc l'any 1976, quan tenia setze anys. L'any 1986, s'instal·la a Marsella i després a París perquè la seua música, més enllà del Magrib i dels cercles d'emigrants algerians, tinguera una difusió internacional. Aquesta residència voluntària a França va convertir-se en exili forçat a principi del 90, quan els integristes del Grup Islàmic Armament iniciaren la seua cacera particular entre els impietosos i occidentalitzats cantants de rai.

Malgrat les crítiques dels puristes, Khàled ha fet del rai una música molt popular en les discoteques, gràcies a la incorporació d'instruments electrònics i a la simplificació melòdica de les seues cançons. Enregistrat a Jamaica, Los Angeles i París, el seu últim disc (*Sahra*) figura entre els més venuts a França, gràcies a l'èxit d'"Aicha", una balada romàntica cantada en francès. El disc inclou també un tema d'inspiració flamenca cantat en espanyol i cançons en què Khàled introdueix ritmes de jazz, reggae o funk. Molt interessat per la confluència de les músiques de la Mediterrània, Khàled ha col·laborat amb Ketama, grup amb què canta una peça del darrer disc d'aquest grup de flamenc-rock.

Convertit en un símbol dels emigrants i exiliats algerians a França, Khàled opina que la guerra d'Algèria és més una lluita pel poder polític que no pas un conflicte religiós. Segons el cantant algerià, el descontentament del poble per la corrupció burocràtica i la degradació política de l'FLN després de quaranta anys de poder, ha estat aprofitades pels integristes islàmics del Front Islàmic de Salvació per impulsar una revolució religiosa que promet fonamentalment un canvi social i polític. Replicant als atacs morals dels integristes contra els cantants de rai, Khàled ha manifestat sempre la seua profunda fe en Al·là, i diu que les seues cançons sobre conductes condem-

nades pels fonamentalistes, com el sexe o l'alcohol, no són heretgies religioses.

Els màrtirs del rai. La primera víctima de la croada dels integristes contra la música rai fou Cheb Hasni, assassinat de dos trets en el cap el 29 de setembre de 1994, en un carrer del centre d'Orà, quan encara no havia fet els vint-i-set anys. Representant del corrent més comercial de rai, Cheb Hasni havia editat més de cent cassetes de cançons romàntiques i sentimentals. Més de 40.000 persones assistiren al soterrament, que fou una de les primeres concentracions multitudinàries contra la violència integrista.

Sis mesos després de la mort de Cheb Hasni, el cantant i productor discogràfic Rachid Babà Ahmed era assassinat pel integristes a Orà. Rachid Babà era un empresari de la ciutat de Tremecèn, principal responsable de la difusió internacional del rai durant la dècada dels 80. Rachid també havia creat el primer estudi modern d'enregistrament a Alger, on Khàled i algunes figures més del rai havien enregistrat els primers compactes. La tercera víctima dels integristes fou la cantant Lila Amara, nascuda en la Cabília. Els integristes l'assassinaren a trets, i amb ella el seu marit, en la porta del seu domicili d'Alger, i després els degollaren tots dos. La darrera víctima important ha estat el cantant Bechiri Buyema, més conegut per Cheb Asiz. Originari de la ciutat de Setif,

ARXIU / EFE

Cheb Hasni va ser la primera víctima de la croada dels integristes contra la música rai. Va ser assassinat de dos trets al cap el setembre de 1994, quan encara no havia fet els vint-i-set anys.

Cheb Asiz fou segrestat el 17 de setembre de 1996 per un grup terrorista quan eixia d'actuar en un casament. Dos dies després, el cantant apareixia mort en un ras, prop de Constantina, a sis-cents quilòmetres d'Alger.

Tots aquests assassinats han provocat l'èxode en massa a França de cantants com Cheba Zahoania, Cheba Fadela o Cheb Sahraoui. La jove figura del rai, Cheb Mami, abandonà Algèria poc abans de començar els segrests i els atemptats dels integristes contra les principals figures del rai, i actualment busca el seu públic entre l'emigració magribina. Per això canta sobre problemes d'integració dels joves d'origen algerià que viuen en els barris marginals de les ciutats franceses. Els cantants de rai a França han d'oposar-se als nuclis d'emigrants fonamentalistes, però també als neonazis i a la xenofòbia

d'una part de la societat francesa.

A més de la persecució dels integristes, el rai és ofegat pel silenci oficial i la censura dels mitjans de comunicació algerians. Fa dos anys el govern va prohibir les cançons a la ràdio i les actuacions a la televisió del cantant i compositor Cheb Hindi. Les autoritats acusaven el cantant de manca de patriotisme i de promoure l'emigració en una cançó que parlava dels in comptables problemes legals que tenen els algerians a l'hora d'obtenir el visat francès.

Malgrat la creixent difusió internacional, el rai podria tenir un futur encara més incert, en el cas d'un triomf del FIS. La música popular d'Algèria corre el perill de quedar reduïda a una manifestació cultural i nostàlgica de l'exili magribí a Europa.

Lluc Soler

Cultura Joventut

TIRA'T DE CAP... AL CAP DE SETMANA

Gaudeix amb la Xarxa d'Albergs de Catalunya d'un dels esports més apassionants: El submarinisme.

Empúries (L'Escala)
 Juliol / Agost

Preu: **40.215 ptes.**
*Descomptes del 10% amb carnet jove

Dies: 1 a 7 / 7 a 13 / 13 a 19 / 19 a 25 / 25 a 31 (de cada mes)

Turisme Juvenil de Catalunya, s.a.

TELEFON INFORMACIÓ I RESERVES
93 483 83 63